

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1935.

Första kammaren.

Nr 18.

Onsdagen den 20 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr talmannen yttrade, att han efter samråd med andra kammarens talman finge tillkännagiva, att gemensamma omröstningar komme att anställas vid kamrarnas sammanträden onsdagen den 27 innevarande månad.

Företogs val

av dels sex revisorer för granskning av statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning, dels ock sex suppleanter för dessa revisorer; och befunnos efter valförrättningens slut följande ledamöter av riksdagens första kammare hava blivit utsedda till

revisorer:

herr Andersson, Elof,	med 81 röster,
» Ernfors, O. A.,	» 81 » ,
» Gabrielsson, N. G.,	» 81 » ,
» Reuterskiöld, C. L. A. A.,	» 81 » ,
» Ström, Torsten,	» 81 » ,
» Åström, E. V.,	» 81 » ;
<i>suppleant för herr Andersson, Elof:</i>	
herr Bergman, Johan	med 81 röster,
<i>suppleant för herr Ernfors, O. A.:</i>	
friherre Lagerfelt, I. C. G.,	med 81 röster,
<i>suppleant för herr Gabrielsson, N. G.:</i>	
herr Thelin, A.,	med 81 röster,
<i>suppleant för herr Reuterskiöld, C. L. A. A.:</i>	
herr Svenson, Ernst,	med 81 röster,
<i>suppleant för herr Ström, Torsten:</i>	
herr Walles, J. G.,	med 81 röster,
<i>suppleant för herr Åström, E. V.:</i>	
herr Karlsson, Oscar Gottfrid,	med 81 röster.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 215, angående anslag till lånefonden för bostadsbyggande i städer och stadsliknande samhällen samt anslag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott herr *Bergströms* motion, nr 293, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av vägtrafikstadgan den 20 juni 1930 (nr 285).

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet den av herr *Nilsson, Petrus*, m. fl. väckta motionen, nr 294, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder till reglering av jordbrukets skuldförhållanden.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 2.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 47, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lån för utvidgning av Vilhelmsro anstalt för fallandesjuka;

nr 48, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rätt för notarien J. O. V. Gadd att för uppflyttning i löneklass tillgodoräkna viss tjänstgöring;

nr 49, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjätte huvudtiteln gjorda framställning om bidrag till uppförande av en hangar å Bromma flygplats; samt

nr 50, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under utgifter för kapitalökning gjorda framställningar om anslag till belyningsanläggningar för luftfartsleder m. m.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets betänkande nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 23 oktober 1908 angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Föredrogs ånyo bankoutskottets utlåtanden och memorial:

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pensionsförhöjning i vissa fall till mejerikonsulent med delaktighet i statens pensionsanstalt;

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beräkning av engångsavgift till statens pensionsanstalt beträffande lärarbefattningar vid vissa anstalter för yrkesundervisning m. m.;

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förbättrade pensionsförmåner för vissa förutvarande anställningshavare vid Hässleholm—Markaryds järnväg;

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående delaktighet i statens pensionsanstalt för överläkare vid statsunderstödda vanföoreanstalter;

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag av statsmedel till gäldande av förra kamreraren vid Ruda—Finsjö—Oskarshamns och Ruda—Älghults järnvägsaktiebolag Maria Wijkströms avgifter till enskilda järnvägarnas pensionskassa;

nr 19, i anledning av väckta motioner angående tryckning av en förteckning över bondeståndets ledamöter under tiden 1710—1800;

nr 20, i anledning av väckt motion med förslag om utredning av fråga om publicering av hittills utryckta riksdagsprotokoll; samt
nr 21, angående anordnande av en folkfest i samband med högtidlighållandet av riksdagens 500-årsjubileum.

Vad utskottet i dessa betänkanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo bankoutskottets utlåtande nr 22, i anledning av väckt motion om anvisande av medel för gäldande i viss utsträckning av maskinisten N. W. Andersson och eldaren I. W. Rahm åliggande befordringsavgifter till civilstatens änke- och pupillkassa.

Om statsbidrag till gäldandet av vissa pensionsavgifter.

I en inom första kammaren väckt, till bankoutskottets förberedande handling hänvisad motion, nr 50, hade herr *Heüman* hemställt, att riksdagen måtte besluta att ställa erforderliga medel till förfogande till lindring i samma utsträckning, som kommit jämställd personal till godo, i de befordringsavgifter, som det ålåg maskinisten N. W. Andersson och eldaren I. W. Rahm vid Ryhovs sinnessjukhus i Jönköping att till civilstatens änke- och pupillkassa inbetala.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på åberopade grunder hemställt, att förevarande motion I: 50 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr *Heüman*: Herr talman! Jag beklagar, att utskottet ansett sig icke kunna tillmötesgå den i min motion gjorda hemställan. Efter vad som förekommit, sedan utskottet handhade ärendet, anser jag mig dock hava skäl att återkomma till frågan ett följande år.

Herr talman, jag har intet yrkande.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, bifölls vad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt.

Föredrogs ånyo första lagutskottets utlåtanden:

nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 7 § lagen den 30 augusti 1932 (nr 404) om kyrkofond; samt

nr 25, i anledning av väckt motion angående lindring för vissa pastorat och arrendatorer i dem gentemot kyrkofonden åliggande ränteförpliktelse.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo första lagutskottets utlåtande nr 26, i anledning av väckt motion om revision av lagen om ekonomiska föreningar.

Om revision av lagen om ekonomiska föreningar.

I en inom första kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 174, vilken behandlats av första lagutskottet, hade herr *von Heland* hemställt, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att lagen om ekonomiska föreningar måtte bliva föremål för skyndsamt revision i de delar, varom i motionen förmäldes.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Om revision av lagen om ekonomiska föreningar. (Forts.)

Herr von Heland: Herr talman! Det är för en lekman ett svårt ämne, som jag givit mig in på. Jag har dock i egenskap av ordförande och revisor i jordbruksekonomiska föreningar kommit till den uppfattningen, att den ekonomiska föreningslagen ej längre fyller måttet. Det är därför, som jag besvärar riksdagen med min motion. Utskottets hemställan går ut på avslag å motionen. Jag skall inte framställa något yrkande, men jag önskar att i ett kort anförande få tydligare än i motionen framföra en del synpunkter, som jag finner kunna utgöra skäl för en revision av berörda lagstiftning. Jag hoppas sålunda, att justitieministern även skall låta sin handlingskraft lämna resultat på detta område.

Jag behöver säkerligen inte erinra om den utomordentliga omfattning, som denna juridiska företagsform vunnit, särskilt bland jordbrukarna, där den nu har blivit den normala formen för deras ekonomiska samverkan. Som regel torde det vara de mindre välbesuttnas kapital, som är investerat i dessa företag. Ovisst är naturligtvis, huru mycket dessa företag förfoga över, men man har all anledning antaga, att det är fråga om mycket stora belopp.

I de punkter, som jag nu kommer att anföra, synes föreningslagen i första hand böra bli föremål för revision.

I lagen återfinnas icke några föreskrifter angående förhandsteckning, d. v. s. att för medlemskap intresserade personer anteckna sig för en tillämnad förening. Denna brist har föranlett, att tveksamhet råder på många håll, om denna förhandsteckning är mot personens bestridande förbindande, och detta har visat sig medföra en del svårigheter just i dessa tider, då ju föreningsverksamheten tagit mycket stark fart bland jordbrukarna med understöd av statsmakterna. Särskilt inom jordbrukskooperationen, där alltså förhandsteckning torde vara regel och en förnyad teckning efter föreningens konstituering är besvärlig, har denna tvekan vället bekymmer. Den nuvarande lagen medgiver vidare endast personligt medlemskap, antingen det är fråga om en fysisk eller juridisk person. För jordbrukskooperationens del har emellertid framträtt ett behov av att fastighet må kunna bindas som medlem, och jag är icke säker på att det för dettas genomförande, som det enligt utskottsutlåtandet säges, skulle erfordras djupt ingripande åtgärder i jordlagstiftningen.

För närvarande må icke föreskrivas längre tid för medlemskap än två år och med Kungl. Maj:ts medgivande fem år efter inträdet. Särskilt för jordbrukskooperationer är jämväl den sista tiden alltför kort. Erinras må där-om, att en medlems utträde de facto kan spoliera hela företaget, exempelvis en mejeriförening. Fråga är om man icke i stället borde tänka sig att stadgarna finge föreskriva, att bindande giltighet kunde tilläggas bestämmelse om mångårig uppsägningstid. Utskottet anser, att man på den punkten måste förfara med stor försiktighet. Jag för min del anser, att man i denna kooperationens tid för individens egen skull i första hand måste skydda samarbetet i föreningar. Jag skulle alltså till och med vara beredd att gå längre än vad jag föreslagit i de två senaste punkterna. Jag tänker då närmast på att i vissa svåra lägen med lagens hjälp kunna tvinga personer till förenings-solidaritet, men jag kommer väl då in på andra rättsområden, som beröras i en motion om tredje mans rätt, som jag varit med om att skriva under. I den motionen framhålles det, att vid den utredning på föreningsrättens och arbetsrättens område, varom sistlidna riksdag gjorde framställning till Kungl. Maj:t, »bör tagas under överbägande, huruvida icke organisationer, som tillkommit på statlig tillskyndan och förutsättas i utfärdade författningar, kunde beredas en särskild ställning genom att de författningsmässigt utrustas med vissa

Om revision av lagen om ekonomiska föreningar. (Forts.)
maktbefogenheter, som de befinnas vara i behov av för att kunna fylla sitt ändamål».

Den nuvarande föreningslagen medger icke, att insatskapitalet och därmed insatserna kunna nedskrivas. Om en förening exempelvis på innehavda aktier gått förlustig en del av sitt insatskapital, är föreningen skyldig att avsätta följande års vinster, intill dess en mot förlusten svarande kapitaluppsamling ägt rum, detta även om föreningen icke har något behov av ytterligare kapital och mycket väl eljest skulle kunna utdela årets vinst. Aktiebolagslagen medger åter under vissa villkor en sådan nedsättning. Icke heller kan en förening besluta återbetalning av en del av insatserna och i samband därmed nedsätta insatskapitalet, exempelvis på grund av att det innehavda kapitalet är för stort för rörelsen. Sedan insatserna en gång bestämts, synes hinder möta att överhuvud besluta om deras ändring, såvida enhälligt anslutning icke kan vinnas från samtliga medlemmar.

Det måste anses vara i högsta grad angeläget, att i föreningslagen intages noggrant utformade bestämmelser om redovisningen av en förenings tillgångar och skulder. Aktiebolagslagen har här gått vida längre, även om omständigheterna synas giva belägg för att ytterligare bestämmelser äro erforderliga. Vad som anförts till stöd för en utvidgning av aktiebolagslagens föreskrifter i angivet avseende gäller naturligtvis även här. Men medan exempelvis aktiebolagslagen stadgar, att bolags tillgångar ej må upptagas vare sig över sina verkliga värden eller över anskaffnings- eller tillverkningsvärdet, synes hinder icke möta att upptaga en förenings för stadigvarande bruk anskaffade tillgångar till det verkliga värdet, även om detta är högre än anskaffnings- respektive tillverkningsvärdet. Det synes sålunda icke möta hinder för en förening att genom uppskrivningar till det verkliga värdet åstadkomma en vinst, som i realiteten endast är en värdestegring, något som anses böra förhindras i aktiebolag. Någon spärr erbjuder icke vad i bokföringslagen föreskrives om att sådant upptagande över anskaffnings- respektive tillverkningsvärdet skall särskilt angivas i balansräkningen.

Erinras må vidare därom, att någon föreskrift icke finnes, att insatskapitalet samt reservfond och eventuellt övriga fonder skola redovisas var för sig i balansräkningen bland skulderna. Hinder synes icke heller möta, att en förening som tillgångar upptager organisations- och förvaltningskostnader, ehuru sådant icke är tillåtet enligt aktiebolagslagen.

Slutligen förtjänar påpekas, att av gällande förordningar icke framgår, huru de olika insatser och avgifter, som kunna förekomma i en förening, skola redovisas. Avgörandet om insatser, inträdesavgifter, årsavgifter, medlemsavgifter och vad dessa avgifter än benämnas äro föreningens skulder eller vinster, som ej behöva upptagas i balansräkningen, bereder ofta svårigheter.

Föreningslagens bestämmelser om vinstutdelning äro till den grad knapphändiga, att en föreningsstämma har väsentliga friheter inom ramen för föreskriften, att utdelning ej får göras i vidsträcktare mån än att återstående tillgångar överskjuta skulderna med minst insatskapitalet och reservfonden. Såsom minimifordran torde åtminstone för kooperativa föreningar kunna fordras, att utdelning icke må ske annat än till en viss gräns å insatskapitalet och att återstoden skall fördelas efter leveranser eller dylikt. Det kan hävdas, att medlemmarna böra själva tillse att så blir fallet, men detta innebär icke någon säkerhet för att denna fundamentala bestämmelse för kooperativiteten blir tillgodosedd.

Liksom i fråga om aktiebolag torde gälla, att de i föreningslagen förefintliga bestämmelserna om revision äro allt för knapphändiga. Såsom minimi-

Om revision av lagen om ekonomiska föreningar. (Forts.)
bestämmelser torde kunna fordras föreskrifter om revisors skyldigheter med avseende å revisionsarbetet.

Det synes böra övervägas, om föreningslagen icke bör medgiva rätt för förening att i stadgarna intaga föreskrift, att medlem, som önskar delta i föreningssammanträde, skall vara skyldig att göra anmälan därom till styrelsen viss tid före stämman.

De knapphändiga bestämmelserna om föreningssammanträdet synas behöva kompletteras, exempelvis med bestämmelser om röstlängd, förhandlingsordning m. m.

Av vikt synes vara att åstadkomma en mera sakkunnig granskning av föreningens stadgar m. m. före registreringen. Det är känt, att olika länsstyrelser hava olika praxis; vissa av dem underkasta stadgarna en mycket ingående granskning, medan andra åtnöjas med att undersöka, om stadgarna innehålla, vad där oundgängligen skall återfinnas, och i övrigt lämna bestämmelserna utan granskning.

Av särskild vikt synes till sist också vara, att i likhet med vad som gäller för aktiebolag föreningsbalansräkningar bliva offentligen tillgängliga handlingar.

Ja, herr talman, jag anser, att den ekonomiska föreningslagen har kommit att få en så stor betydelse genom jordbrukarnas organisationsarbete, att det torde vara av behovet påkallat, att en revision verkställs, och jag har därför velat få till riksdagens protokoll antecknade de synpunkter, jag har på denna sak. Jag hoppas också, att justitieministern kommer att taga dessa synpunkter under övervägande, och lämpligt vore naturligtvis härvid, om justitieministern ville även höra sig för hos jordbrukarnas ekonomiska föreningsrörelse om vad de ha för uppfattning i berörda juridiska frågor. Alldeles givet är det, som jag sade i början av mitt anförande, mycket svårt för en lekman att ge sig in på dessa spørsmål, men jag har icke kunnat underlåta att göra det.

Jag har, herr talman, intet yrkande.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 7, angående regleringen för budgetåret 1935/1936 av utgifterna under riksstatens sjunde huvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet.

Punkterna 1—4.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 5.

Lades till handlingarna.

Punkterna 6—15.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 16.

Lades till handlingarna.

Punkterna 17 och 18.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 19.

Lades till handlingarna.

Punkterna 20—29.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 30.

Lades till handlingarna.

Punkterna 31—38.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 39.

Lades till handlingarna.

Punkterna 40—43.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 44.

Lades till handlingarna.

På framställning av herr talmannen beslöts att handläggningen av det återstående ärendet på föredragningslistan skulle uppskjutas till ett annat sammanträde.

Avgåvos och bordlades nedannämnda motioner:

nr 295, av herr *Norman* och herr *Wagnsson, Ruben*, angående statens övertagande av vissa kostnader för folkskoleväsendet m. m.;

nr 296, av herr *Sjödahl*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående understöd till svensk luftfart m. m.;

nr 297, att herr *Nilsson, Johan*, i Malmö, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till frihamnsförordning m. m.; samt

nr 298, av herr *Nylander* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av vägtrafikstadgan den 20 juni 1930 (nr 285).

Anmälades och bordlades

statsutskottets memorial och utlåtanden:

nr 52, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om Kungl. Maj:ts proposition angående utvidgning av samrealskolan i Haparanda till ett högre allmänt läroverk;

nr 53, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inredningsarbeten m. m. för universitetsbiblioteken i Uppsala och Lund;

nr 54, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utarrendering av kronan tillhörig andel i Jössefors vattenfall;

nr 55, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till kontorsbyggnad för statens vattenfallsverks räkning i kvarteret Björnen i Stockholm; samt

nr 56, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av sjunde huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga; ävensom

bankoutskottets utlåtanden och memorial:

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående sänkning av pensionsåldern för distriktsveterinär med delaktighet i statens pensionsanstalt;

nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pensionsrätten för vissa f. d. rektorer vid allmänna läroverk m. fl. undervisningsanstalter;

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående grunder för pension till vissa tjänstemän, som i samband med statens övertagande av enskilda järnvägar eller bandelar övergått i statens järnvägars tjänst;

nr 26, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om pension åt gårdskarlen och eldaren vid riksbankens avdelningskontor i Uppsala August Karlsson; samt

nr 27, angående gratifikation åt vaktmästaren hos första lagutskottet N. A. Carlssons änka.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 11.49 f. m.

In fidem
Eric Carlén.

Fredagen den 22 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 4 e. m.; och dess förhandlingar leddes av herr andre vice talmannen.

Herr statsrådet *Ekman* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

- nr 216, med förslag till förordning om omsättningsskatt å inhemskt vin;
 - nr 217, med förslag till lag om folkpensionering m. m.;
 - nr 218, med förslag till lag om ändrad lydelse av 34 § lagen den 30 juni 1913 (nr 120) om allmän pensionsförsäkring; samt
 - nr 219, med förslag till vissa ändringar i gällande tulltaxa m. m.
-

Justerades protokollen för den 16 och den 19 innevarande månad.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 98, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för G. S. Cassel m. fl. från viss betalningsskyldighet;

nr 99, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av ett markbytesavtal mellan kronan och Jönköpings stad;

nr 100, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anordnande av utbildningskurser i praktisk flygning för vissa studerande vid tekniska högskolan;

nr 101, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående egnahemslån till statens järnvägars personal i Ånge;

nr 102, i anledning av väckta motioner om statens övertagande av Gävle—Ockelbo järnväg m. m.; samt

nr 103, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för chauffören O. R. Jansson m. fl. från skyldighet att gälda vissa skadeståndsbelopp.

Anmäldes och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 111, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 23 oktober 1908 angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter.

Anmäldes och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 112, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 7 § lagen den 30 augusti 1932 (nr 404) om kyrkofond.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:

nr 295, av herr *Norman* och herr *Wagnsson, Ruben*, angående statens övertagande av vissa kostnader för folkskoleväsendet m. m.; och

nr 296, av herr *Sjödahl*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående understöd till svensk luftfart m. m.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet den av herr *Nilsson, Johan*, i Malmö m. fl. väckta motionen, nr 297, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till frihamnsförordning m. m.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott den av herr *Nylander* m. fl. väckta motionen, nr 298, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av vägtrafikstadgan den 20 juni 1930 (nr 285).

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets memorial nr 52 och utlåtanden nr 53—56 samt bankoutskottets utlåtanden nr 23—26 och memorial nr 27.

Begäran att få framställa interpellation ang. stödjande av Abessiniens vädjan till folkförbundet.

Herr **Lindhagen** erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Jag skall be att få väcka följande interpellation:

Regeringen över Abessinien eller Etiopien, som landet självt kallar sig, har nyligen ingått med en framställning till folkförbundet rörande differenserna mellan Etiopien och Italien. Det förra landets regering har, säges det, förklarat sig villigt hänskjuta dem till skiljedom. Den italienska regeringen har, yttras det vidare, icke samtyckt till att ingå i några realförhandlingar. Som svar på hänvändelsen har italienska regeringen skickat trupper och krigsmateriel till Etiopien och Somaliland. Dessa åtgärder stå i flagrant konflikt med antagna konventioner, sägs det också. *Etiopiens oberoende står i fara.* Därför begär landets regering av folkförbundet, i vilket Etiopien är medlem, full undersökning och hänsyn med skiljedom som mål.

Med anledning av vad sålunda timat hemställer jag om första kammarens tillstånd att få till utrikesministern framställa följande frågor:

1) Vilka äro, folkförbundet veterligen, italienska regeringens avsikter med de omfattande sändningarna av trupper och krigsmateriel till Abessiniens gränser?

2) Kan det förväntas, att Sverige, icke minst som representant för även de små, militärt svaga staternas rätt att leva sitt eget liv, kommer att vid behov i tid och med kraft hos folkförbundet stödja Abessiniens vädjan till förbundet om skydd för sitt oberoende, som landet anser hotat?

Denna anhållan blev på begäran bordlagd.

Begäran att få framställa interpellation ang. Nordens ställning till en s. k. ostpakt.

Ordet gavs ånyo till herr **Lindhagen**, som nu anförde: Herr talman! En ny interpellation:

Med åberopande av interpellationen den 23 februari vid 1934 års riksdag samt därefter timade tilldragelser anhåller jag om kammarens tillstånd att få till utrikesministern framställa följande frågor:

1) Anser regeringen, att Norden bör ställa sig utanför projektet om en s. k. ostpakt, vilken dock nära berör världsfreden och jämväl västbaltiska staters fred och oberoende?

Begäran att få framställa interpellation ang. Nordens ställning till en s. k. ostpakt. (Forts.)

2) Om så ej är förhållandet, när och på vad sätt är Sverige redo att anmäla sig såsom medpart i förhandlingarna om en ostpakt?

Även denna anhållan bordlades på begäran.

Herr **Lindhagen** fick åter ordet och yttrade: Herr talman! En tredje interpellation:

På grund av det kända utrikespolitiska läget och med åberopande jämväl av framställningen i årets motion nr 227 i första kammaren om den *europaiska pacifismens synvillor*, anhåller jag om kammarens tillstånd att få till utrikesministern framställa följande frågor:

1) Håller regeringen ej före, att i systemet Europas nuvarande trångmål stormakters ledning av världsdelen utrikespolitik bör motvägas av ett mångstädes förväntat initiativ från småstater till framträdande i folkförbundet och annorstädes med en självständig utrikespolitik, byggd på ett avslöjande småningom av grunderna till ofreden och ett övergivande således omsider av den europeiska pacifismens synvillor?

2) Ligger ej, under sådan förutsättning, på grund av förhållandena initiativet till ett sådant framträdande såsom en kallelse särskilt över Norden och således även över Sverige?

3) Kan det emotses, att Sverige under regeringens ledning i samförstånd med riksdagen börjar inställa sig mot denna Nordens kallelse?

Denna anhållan blev på begäran bordlagd.

Härefter lämnades ordet ännu en gång åt herr **Lindhagen**, som anförde: Herr talman! Slutligen ännu en interpellation:

Även årets trontal innehåller den vanliga försäkringen, att vårt förhållande till utrikesmakter är gott. Med denna lugnande förklaring får svenska riksdagen nöja sig inför en värld i brand. Regeringarna diskutera ej med riksdagen om utrikesärenden. Riksdagen tillkännager därför icke heller något behov därav.

År 1921 antogos dock grundlagsändringar för att främja ett *omedelbart* samarbete mellan regering och riksdag. Ansatsen blev svagt formulerad. Den skänkte emellertid en uppfordran och möjligheter. Regeringarna ha i början obetydligt och sedan knappast något begagnat sig av det nya inslaget i författningen. Nu om någonsin borde det väl vara på sin plats.

I England, parlamentarismens föregångsland, diskuteras exempelvis utrikespolitiken förnämligast i parlamentet under regeringens medverkan. Det sker och inför öppna dörrar.

Om vi vore ett land, uppenbarligen på väg mot enväldet, kunde denna riksdagens vanmakt förklaras. Nu förkunnas emellertid från alla håll, att landet är ett bålverk för demokratien. Ett sådant tal bör väl jämväl på detta område taga sig uttryck även i handlingar och konstitutionell praxis. Eljest undergräves småningom allt mer riksdagens betydelse och därmed även folkets vakenhet för sina intressen och sin kallelse i det internationella umgänget.

På dessa skäl hemställes om första kammarens tillstånd att få till statsministern såsom främste representant för konstitutionen i allmänhet framställa följande frågor:

1) Finner regeringen lämpligt och tidsenligt, att regeringen med stöd av 56 § riksdagsordningen oförmedlat håller riksdagen i kontakt med det brydsamma

Begäran att få framställa interpellation om en självständig utrikespolitik från småstaternas sida.

Begäran att få framställa interpellation om riksdagens informerade ang. det världspolitiska läget.

Begäran att få framställa interpellation om riksdagens informering ang. det världspolitiska läget. (Forts.)
 världspolitiska läget och regeringens uppfattning om Sveriges inställning till detsamma?

2) Finner ej regeringen, att statmakternas diskussioner därom bli klargörande för landet endast genom att de efter förebild av engelska parlamentets arbetssätt i regel ske inför öppna dörrar och i varje fall liksom andra riksdagsförhandlingar även protokollföras?

Även denna anhållan bordlades på begäran.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 216—219 blevo desamma på begäran bordlagda.

Avgåvos och bordlades nedannämnda motioner:

nr 299, av herr *Lindgren* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av landsfogdebefattningarna;

nr 300, av herr *Forssell*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av länsarkitektsinstitutionen m. m.;

nr 301, av herrar *Källman* och *Rydberg*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av länsarkitektsinstitutionen m. m.;

nr 302, av herr *Bäckström* och herr *Larsson, Johan*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av länsarkitektsinstitutionen m. m.;

nr 303, av herr *Gustafson, Fritiof*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av länsarkitektsinstitutionen m. m.

nr 304, av herrar *Theelin* och *Nylander*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av länsarkitektsinstitutionen m. m.;

nr 305, av herr *Theelin*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändring i hälsovårdsstadgan samt omorganisation av distriktsvården m. m.;

nr 306, av herr *Wagnsson, Ruben*, och herr *Nilsson, Petrus*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående i vissa fall av allmänna arvsfondens rätt till arv;

nr 307, av herr *Sandström* m. fl., med förslag till lag om ändrad lydelse av 8 kap. 3 § rättegångsbalken m. m.;

nr 308, av herr *Björck, John*, och herr *Löfvander*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder till reglering av jordbrukets skuldförhållanden; samt

nr 309, av herr *von Heland*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående understöd åt kontrollföreningsverksamhet.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtande nr 8, angående regleringen för budgetåret 1935/1936 av utgifterna under riksstatens åttonde huvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 27, i anledning av väckta motioner angående utredning om rätten att idka hantverk;

nr 28, i anledning av väckta motioner om lagstiftning rörande kringföringshandel;

nr 29, i anledning av väckt motion angående utredning rörande katalog- och postorderaffärerna och reglering av den därmed sammanhängande agentverksamheten och kringföringshandeln;

nr 30, i anledning av väckt motion med förslag om visst tillägg till 18 § näringsfrihetsförordningen; samt

nr 31, i anledning av väckt motion angående åtgärder mot användande av automatapparater för handel med sötsaker och dylikt;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 16, i anledning av väckt motion angående vissa ändringar i lagen om arbetstidens begränsning;

nr 17, i anledning av väckt motion angående reglering av löne- och arbetstidsförhållanden för ungdom i icke-industriellt arbete; samt

nr 18, i anledning av väckt motion angående viss ändring i gällande bestämmelser för den obligatoriska statliga olycksfallsförsäkringen;

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 45, i anledning av väckta motioner om skärpning av straffet för förseelse mot lagen om hingstbesiktningstvång;

nr 46, i anledning av kamrarnas återförvisningsbeslut beträffande punkten 175 i utskottets utlåtande nr 1; samt

nr 47, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående disponerande av avkastningen av statens hästavelsfond; ävensom

första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 3, i anledning av väckt motion angående inrättande av ett statslotteri.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.24 e. m.

In fidem
Eric Carlén.